

Leto IV.

NA DUNAJI 1. DECEMBRA 1878.

List 23.

Slike iz Italije.

3. Milanski dóm.

Zvil se vsklik mi je radosti
 Ko prvič pred mano je stal
 V neizrečeni velikósti
 Milanski krasni dóm svetál!

Res, to je bilo velikansko
 Poslopje jasno in lepó;
 A glej, nad njim italijansko
 Razpenja sinje se nebó!

Boječa sem na prag stopila,
 Naprej se jedva upajoč,
 Ker bližo božjo sem čutila,
 V prostoru divnem njega moč.

Povsod se vzvišenost očita
 V stebrovji, v stenah, v rudi tam,
 In v kúpoli, ki zmagovita
 Okó vzdiguje k yisku nam.

Občutki v persih nam rodé se,
 Ki jih izreči móci ní;
 Občutki oni, ki budé se,
 Kjer blizu je uzor stvari.

In na zemljó sem pokleknila,
 V očéh igral pritók solzá,
 A prav iz serca sem molila
 Iskreno, véрно do Bogá!

Nekdaj ob ram zlati uri;
 Ko zemlja mila v snu leži,
 Ko mej ovoji na azuri
 Mej rožnimi še zóra spi:

Na strehi sem jaz cerkvi stala
 V središču istega svetá,
 Ki ga umetelnost zidala
 Pomiloščena od duhá,

Stolpóv sem zerla brez števila
 In čarnokrasnih znamenj broj;
 Podoba angeljev je mila
 Nasmihala sladák pokoj.

Hodníke, tine prevelike,
 Mogočne stolbe sem lepé
 Ogledovala jaz in slike
 Cvetíc, ki zvezdam se družé.

In vse, kar je tam gori zreti,
 In česar se stoletij beg
 Dotaknil ní, kar dnes se sveti
 Čistó in belo kakor sneg.

V daljavi se mi zdaj ozira
 Okó, v očesu duh željan;
 Ker pred mano se razprostira —
 Lómbariski raiski vert cvetán!

Sé senčnimi se kaže logi,
Kjer svetle oljke zelené;
S poljan bogatih, širnih krogi,
Katere od plodóv kipe.

Pavijo gledam preslovečo
In stolpov brojim njenih stó;
Ter blizu nje na vek molčečo
Čertozo sreča mi okó.

Mej južnim svetom bistro vije
Mogočen se sreberen pas;
Tičino v njem blestéč odkrije
Valóv šuméčih večni kras.

Kraljevska rakev ponosita,
Superga, miga mi z višin,
In v dalji gleda mrakovita
Ter dolga versta Apenin.

A tam! — mamilna ti čaroba,
Prizór najlepši in svetál.
Tam švicarskih gorá bliščoba
Iz svobodnih se dviga tal!

Zdaj hipno vžiga vztok plamene,
Da Ortlar stermi zarúdi.
Snežene zažaré mu stene,
Stotero boj na njih blestí.

In zemljo v krogu mirno spečo
Ljubezni vnema divni žar:
Z močjó zmagalno in gorečo
Prisije nebni gospodar! —

Nadzemeljske lepote sila
Počutke moje vse poji;
A sreča jim je preobila
Da omagujejo moči.

In doli v dóm sem se vernila,
Hvaleč objemala oltár,
Sem radost svojo izmolila
In najbolj srečna bila stvár!

Lujiza Pesjakova.

Sodnikovi.

XXII.

Kaj? Seljan? Turska motika! take družčine bi se pa vendar ne bil nadejal! Kaj pa ti tod iščeš, Seljan?!

S temi besedami je bil Seljan pozdravljen, ko je stopil sé sodnjim služabnikom v ječo. Maček, okrajni berač in potepúh, ki se je bil ravno tačas tukaj naselil, postaren, bosopet človek, zabuhlega obraza in meglenih oči, gledal je debelo svojega novega tovariša. Seljan se ni zmenil zanj; molče je sedel na klop, ki je bila ob zidu.

„Dober dan bi ti rekel“, nadaljuje Maček, „ali v to vrazjo luknjo ne posije nikedar dan, kakoršnega je Bog ustvaril. Kaj molčiš, kakor tat, Seljan? Ne bodi vendar tako presneto moški. Le čakaj;

samo dva, tri dni bodi tukaj sam, pa boš videl, kako rado se ti bo govorilo; s čelešnikom se boš rad pogovarjal, samo da bi ga imel. Tožilo se ti bo še po meni, le molči! Jutri, menim, da me zopet izpusté, ali pojuternjem. Kaj sem pa storil? Nalezél sem se ga bil zopet, hvalo Bogu, in malo sem ropotal po tergu, káli; saj veš moje navado, in vteknili so me, kakor že tolikokrat, da se malo ohladim. Kaj boš pa potlej, ko boš sam? Kaj si pa vendar naredil? vprašam te, duša kersčanska, da so te k meni poslali! — Nič odgovora! — Kaj se tako napenjaš in stokaš, kakor bi korenine pulil? Zdaj ti nič ne pomaga, ljubi moj Seljanko! — Meni se zdi, da se sra-

muješ moje družčine; Bog vedi, kateri je na boljsem, ti ali jaz? Vidiš, ljubi prijatelj moj, kolikokrat si mi pridigoval, naj se dela poprimem! Ej prijatelj, kaj imaš zdaj od svojega dela? Časi je bolje, da človek nič ne dela, vsaj nič hudega ne stori. Mene so samo malo priperli, da se mi hudobni duhovi iz glave izpuhté, ti pa kedó vé kedaj boš zopet dervaril, ali pa celo nikedar več ne!

„Pusti me v miru“! zaverne Seljan nadležnega človeka in začne zopet premišljevati svoje nevarno stanje. Ali Maček mu ni dal mirú sè svojim klepetanjem:

„Pusta družčina to! Jaz nimam sreče; zakaj me niso samo malo prej sem posadili, da bi bil videl tistega preklicanega Zaplotnika; to ti je bil drugačen mož, duša! morebiti bi se bil še kaj naučil od njega. Ali — on ven, jaz notri, toliko da se nisva srečala“.

In zopet čez nekaj časa:

„Prej si ti meni dobre svete in nauke dajal, zdaj naj ti jih pa jaz. Veš kaj, prijatelj, ako boš še kedaj travo teptal, pusti sekiro ter vzemi palico v roko; beraški stan najlepši stan; tič pod nebom ne živi tako brez skerbi, kakor berač postopač. Dela nič, davka nič; toča mu ne škodi, če ga ne dojde ravno na polji, in goveje kuge se mu ni bati; in toliko se tudi še zmerom nabere, da je za to ljubo žganjče. Kaj hoče človek več na svetu“?

V tem ko je moral poštenjak poslušati tako zasmehovanje iz umazanih postopačevih ust, zbirali so se zunaj črni oblaki nad njegovo glavo. Popoludné je moral Seljan zopet pred okrajnega glavarja. Temno obličje gospodovo ni mu obetalo nič dobrega.

„Ali poznate to“? vpraša ga gospod ter mu pokaže nekaj v zamazan papir zavitega.

„Poznam“! odgovori mirno Seljan.

„Ali veste, kje se je to našlo“?

„V moji postelji, v zglavji“.

„Kaj je notri“?

„Ne vé“.

„Tako? ne veste? Vidite, to se zopet ne zлага. Prav nerodno se zagovarjate, Seljan“.

„Nerodno ali ne, jaz resnico govorim“.

„Kedó je to v vašo posteljo vteknil“?

„Jaz“.

„Ali je vaše“?

„Moje ne“.

„Čegavo je“?

Za odgovor mu Seljan vse pové, kakor se je godilo. Nato reče gospod:

„To je torej Zaplotnikovo, ali prav za prav: bilo je njegovo“?

„Kakor sem rekel“.

„In vi pravite, da vam je to sam izročil“?

„Tako je, kakor sem dejal“.

„Čudno je samo tó, da so sami stari, ne ponarejeni bankovci notri“.

„Kaj je notri, to meni nič mar. Čudno se vam zdi, da je denar dober, meni ne; kaj ga ni mogel prej izmeniti? Svoji materi mordà vendar ne bo pošiljal ponarejenega denarja“!

„Čudno je pa vendar, da bi se tak potepuh, tako hudoben človek, tako terdovraten grešnik svoje matere spominjal o svoji zadnji uri“.

„Gospod, mendà ga ni tako popačenega, tako hudobnega človeka na svetu, da bi mu ne tléla iskrica blagega čuta na dnu serca; in kedaj bi naj se mu ta iskrica razvnela, če ne v zadnji uri“?

Čudna ura je zadnja ura, gospod; Bog jo daj srečno nam vsem*!

„To ste prav dobro povedali, če tudi ni bilo na pravem mestu. Zdaj se govori o drugi stvari. Jaz ne pravim, da ni res, ne da je res, kar ste mi povedali, ali vprašam vas, ko bi vam kedó kaj takega pravil, ali bi mu verjeli*?“

„Na to ne morem nič gotovega odgovoriti*“.

„Ali bi se vam ne zdelo bolj verjetno, da je človeku, katerega si mislimo na vašem mestu, v vaših okolnostih, prišel ta denar kako drugače v roke? Da ga je dobil za zavetje, ki ga je dajal hudodelniku, da je bil ta denar tako rekoč njegov delež? Ali pa — tudi to je mogoče — da si ga je sam prisvojil, da ga je izmeknil umirajočemu človeku ali merliču, za prenočišče, za poslednjo strežbo —“

Seljan mu ni dal izgovoriti, jeza in nevolja ga obide o zadnjih besedah, serdito mu reče:

„Merliča okraستي! Raji bi pa vendar že denar ponarejal ali pa ponarejalcu potuho dajal in zavetje*!“

Kedor bi bil slišal Seljana, kako je govoril té besede, bil bi mu gotovo verjel. Tudi gospod glavar je bil prepričan, da mož resnico govori; a to ga je le še bolj poterdilo v mnenji, da je Seljan Zaplotnikov deležnik. Za zdaj je bil sè svojim preiskávanjem in zaslišavanjem zadovoljen. Slugi veli, da naj moža odvede v ječo.

Hitro se je bilo zvedelo po tergu in okolici, kaj se je zgodilo sè Seljanom. Ljudje niso vedeli, kaj naj bi si mislili; vsi so poznali in čislali poštenega dervarja; ali je mogoče, da bi se bil mož hipoma tako izpremenil? da bi bil v zvezi s tistim Zaplotnikom? ali pa celo da bi

bil Sodnika — — ne, kaj takega vendar ne; morilec Seljan ne more biti! Vsi do malega so upali, da se stvar razjasni in da se Seljan skoraj za nedolžnega spozna.

Ali kaj drugi ljudje! Ko je Jerica slišala strašno novico, bila je nekaj časa kakor omamljena. Ko se je zavedela, bila je njena prva jasna misel: v terg, k očetu! K njemu mora, naj bo kar hoče; prosila bo, jokala se in rotila gospoda, da jo pusti pred očeta.

Ni ji bilo treba prositi. Po dolgem temnem hodniku je stopal ravno sluga sè svojim jetnikom, da bi ga peljal v ječo, ko jima pride uboga deklica naproti. Ko zagleda svojega očeta, zavpije sirota:

„Kaj ste storili, oče*!“

Seljan jo na pol resno, na pol žalostno pogleda rekoč:

„Kako govoriš, dete! Tvoj oče ni nič hudega storil*.“

„O saj sem vedela, da ne*!* reče deklica ter se oklene z obema rokama okolo vratú starega moža; „saj sem vedela, da ste nedolžni, oče; vprašati sem vas hotela samo, česa vas dolže hudobni ljudje, ubogi oče*!*“

„Bodi mirna, hči*, tolaži jo oče. „Zaupaj v Boga, kakor jaz; brez njegove volje ne pade vrabec sè strehe. On je poslal svojega angela Danijelu v levnjaku; on bo branil tudi tvojega očeta. Dopustil je, da se mi krivica godi, on že vé zakaj; o svojem času me bo tudi opravičil. Moli, prosi ga, da mi izkušnjave in pokore čas okrajša; vendar zgódi se njegova sveta volja. Pojdi domóv, dekle, in mirna bodi. Ne sramúj se nikogar, vsakemu smeš prosto pogledati v obraz ter reči mu: Moj oče je nedolžen*!“

Z olajšanim srcem je zapustila deklica svojega očeta.

XXIII.

Nekaj dni po tem sta dva voza derčala po cesti iz mesta v terg. Drugi, z dvema konjema, se je bolj in bolj bližal prvemu, kateri se mu, da si je imel samo enega konja, vendar ni dal rad prehiteti. Morebiti bi se bila vendar še nekaj časa hitala, ko bi jima ne bil prišel precej sterm klanec na pot. V klanec ne podi voznik, ako je trezen. In trezen je bil Brezarjev Anton, ki je sedel v prvem vozu, tudi na potu iz mesta, če je bil še tako dobro prodal svoje blago. Ko torej pride do pod klanca, dene vajete iz rok in stopi z voza. V tem trenutji ga je bil drugi voz došel, in mož, ki je sedel na njem, ogovori Antona:

„Glej, glej, nikoli bi ne bil verjel, da ima tvoja Liska še toliko ognja v svojih starih udih; in še priganjati je ni treba. Zdaj pa lepo polagoma!“

In tudi on stopi z voza ter se bliža Brezarju rekoč:

„Kaj me ne poznaš, da me še pogledaš ne, Anton?“

Brezar se res ni bil precej ozerl proti njemu, dasi ga je bil takoj spoznal po glasu. V strašni stiski je bil; da ni bilo klanca pred njim, pognal bi bil svojo kobilico, naj se vse razdrobi! Tako pa se ni mogel ogniti neljubega mu tovariša. Oberne se proti njemu:

„Ti, Matija?“

„Matija Sodnik, Andreja Sodnika sin“!

„Skoraj bi te ne bil spoznal, tako si se izpremenil. Kam pa kam?“

„Čudno vprašanje! Ali povej mi, kaj ti pa je, Anton? Tako bled si, in zdi se mi, kakor da bi se tresel; morda vendar nisi bolan“!

„Ne, bolan nisem, Matija; ali tako nagloma si mi prišel, prej bi se bil nadejal ne vem koga“!

„Ti si še kakor si bil nekedaj; v šoli si se vselej tresel, kader te je učitelj nagloma poklical: Brezar Anton! Ali zdaj si mož in mene se vendar ne boš bal“!

Ali Brezar se je res bal svojega starega prijatelja in tovariša, sosebno ker ga je videl tako veselega! Vpraša ga, da bi le kaj govorili:

„Kakó kaj, kako, Matija“!

„Nič napačno, hvalo Bogú! Srečo sem imel, veš, Anton“!

„Dolgo te ni bilo, dolgo“!

„Mordà je bolje, da me ni bilo; obhodil sem nekaj sveta in ne zastoj! Kako pa doma, Anton“?

„Še precej; mati so zdravi in meni tudi ni nič hudega“.

„To me veseli, Anton; ali kako je pri nas doma“?

„Tako, tako“! — —

„Samo to mi povej, ali so vsi zdravi“?

„Zdravi so vsi“!

„Da so le zdravi, drugo me ne skerbi. Veš, Anton, da se mojemu očetu ne godi posebno dobro, da naša hiša ni več terdna, kakor je bila nekedaj, to sem že vedel, ko sem šel z doma. In tudi pozneje sem slišal, da so oče v veliki stiski. Prišel bi jim bil rad precej pomagat in upal sem od dné do dne, da mi bo moči priti; ali opravila so me zaderževala. In pa našemu očetu, veš, tudi ne škodi, če se malo mečé, saj veš, kaki so. Bog vé, da sem jim vse iz serca odpustil, kar so mi storili; ali lepo vendar ni bilo, kako so me pognali od hiše. Lepo maščevanje bo to; kako se ga veselim! Poglej, tu le notri je nekaj, da bo za

silo, in še malo več. Sitnost bo pa vendar; očeta bo treba lepo prositi, da se tako ponižajo in si dajó pomagati. Prav pametno bo treba ravnati z njimi, če ne, poženo me zopet, kakor so me že*.*.

„Torej srečo si imel, Matija; kedó bi ti je ne privoščil iz serca! V tovarišijo te je vzel tvoj prejšnji gospodar, kakor se govori*?*

„Tako je; in menim, da to tudi njemu ni na skodo*.*.

„In svojo edino hčer ti daje za ženo*?*

„Tako? tudi to se govori*?*

„Ali ni res*?*

„Nekaj res, nekaj ne. To je: da mi jo daje, to je res; ali pri ženitvi je treba dveh, jaz nisem do zdaj še nič gotovega sklenil; saj se tako ne mudi. Pustiva zdaj to! Kaj oče*?*

Brezarju se je zadelo pri teh besedah, da se je kobilici nekaj odpelo; hitro skoči torej popraviti. Čez nekaj časa ga Matija dojde.

„Gorko je, gorko*! reče mu Brezar ter si briše pot s čela.

„Meni se ne zdi. Ali odgovoril mi se nisi, kako je očetu*?*

„Saj sem ti rekel, da so vsi zdravi*.*.

„Anton! zakaj tako čudno povdarjaš, da so vsi zdravi, kaj to pomeni*?*

Zdaj se mu Brezar ni mogel izviti; moral je govoriti.

„Vprašal si me, ali so vsi zdravi doma; zdravi so vsi, kolikor jih živi, ali —“

„Ali — —“!

Zdaj je Matija obledel. Brezar ga prime za roko, pogleda ga žalostno ter pravi:

„Matija, prijatelj moj! Zdaj pokaži, da si mož. — — Velika nesreča je zadelo vašo hišo; očeta ne boš več videl — —“

„Oče so mertvi, ali kaj pravis*?*

„V gozdu so bili najdeni, ubiti — Razbojniki —“

„Razbojniki? v naših gozdih*?*

„In vendar mora biti tako; oropani so bili!“

Molčé sta stopala prijatelja v goro. To molčanje je hudo délo Brezarju. Da bi samega sebe in svojega prijatelja, ako mogoče, pripravil na druge misli, začne mu pripovedovati o Zaplotniku. Mladi Sodnik ga molčé poslušá. Naposled si misli Brezar: ker že govorim, naj mu vse povém. Vedel je sicer, da Matija rad ima Seljanovo hčer, ali prav za prav, da jo je rad imel, ali toda mislil si je: zdaj snubi drugo. Naravnost mu torej pové, kaj se je zgodilo Seljanu.

V tem sta bila dospela na verh hriba. Konji se sami ustavijo. Brezar sede na svoj voz in požene, da se je kar prásilo za njim.

B. M.

(Dalje in konec prih.)

Spomini s pota.

Spisal Fr. Poljanec.

II.

Med Savo in Dravo.

(Konec.)

Prečno gremo z Markovega terga, oglejmo si še ogelno hišo na vzhodni strani. To je hiša zagrebske županije, precej prostorno pa tudi dosti suhoparno zidanje. V njeni dvorani zboruje deželni zbor troedine kraljevine, no sedaj še brez Dalmacije in brez vojaške krajine. Tu bi bilo zapeljivo reči tudi katero o tem zboru, toda bati se je, da nam se ti spomini preveč ne raztegnejo.

Županija je starodaven, častiljiv zavod, ki je bil svoje dni gotovo preimeniten ud ustavnega organizma, da nedavno še imenovali so ga mnogi najmočnejši steber ustave. Ali kakor se vse človeške nprave s časom postarajo in obrabijo, tako tudi županije. Ko so po kratkem absolutizmu leta 1860. na novo oživele, pokazalo se je skoraj, da so ti toliko hvalljeni „stebri starodavne ustave“ same podertine iz starih časov, ki nerazumljene molé v današnji svet. Preživele so svojo slavo in da so se sploh mogle ohraniti, morale so se po vsem preustrojiti. Tu in tam morebiti kakov „slivar“ še obžaluje njihovo propast in na samem ogledujoč svojo sabljo zdihuje po lepih „reštalacijah“. Ali brezobzirni čas s težkimi koraki koraka neusmiljeno čez take zelje.

Videl sem nekđaj tako „reštalacijo“; ako me ne vara spomin, bila je zadnja po starem običaji. Kaka huka in buka je bila to! Germečega Boga bi ne bilo čuti. Kranjski sejmarji za najdebelejšega

vola ne kričé toliko, kakor vsi ti županijski skupščinarji za zadnjega županijskega uradnika. Istina je, da so se dolgo preje pri časi in pečenem puranu pripravljali na ta imeniten dan, ali vendar hladnega gledalca sili smeh, ko vidi stare resne, flegmatične in hipohondrične može v prekipeli strasti kričati in skakati, kakor bi jih bil sam bes obsel. Zdaj pograbijo trije ali štirje korenjaki moža obilnega trebuha, žarečega lica in izbuljenih oči, ter ga v potu svojega obraza vzdignejo na mizo. Vsa njegova stranka ga obsuje, maha z rokami in kriči na vse gerlo njegovo ime. In ta gerla so nekaj od neprestanega vikanja, nekaj od pijače že vsa premolkla. Druga protivna stranka dela sè svojim možem ravno tako. Tej peklenski viki napravi konec veliki župan, izreksi da po njegovi sodbi ima ta in ta večino glasov za se; to je namreč ón, kateremu je bila služba že preje namenjena. Ali ni to smešna komedija? In to se ponavlja več kot tridesetkrat predno se obredijo vsi uradniki od prvega podžupana do nadzornika svilarstva. Pri velikih županijah, kakor je na primer zagrebska, ki broji do 240.000 duš, traje reštalacija po tri dni. Skupščinarji živé dobro — to se zna — v Zagrebu ves čas ob troških občinskih. Po končanem težkem delu vračajo se kmetje, katere je velemožni gospod „sudac“ preje sam vodil v Zagreb, brez njega domov, potoma ga proklinjajo

in si pripovedujejo, kako jih je in kako jih bode zopet gulil mož, za katerega so na „reštalaciji“ kričali, kolikor jim je sapa dala. To vse jih pa ne bode motilo, da ne bi na prihodnji „reštalaciji“ za svojega sodca zopet kričali za žive in mrtve.

Sosebno živahne bile so županijske skupščine v onem času, ko so se v njih kresali mladi „Ilirci“ in stari konstitucionalci, drugače tudi Madjaroni zvani. To je bilo namreč v oni poetično-zagrizeni dobi, ko je zaradi narodnosti šel brat na brata, ko pravi pravcati narodnjak še salate ni hotel jesti, ker je zelena, torej madjarska; takisto se pa tudi nobeden madjaron ni vsekaval v moder robec, ker to je bila bārva „prokletih Ilirccev“. Takrat se je večkrat prigodilo, da se je strankarski boj po skupščini nadaljeval na javnem tergu in po ulicah, kjer so pa zmerom zmagavali narodnjaki, kajti vse dijaštvo je bilo na njihovi strani. Dogodilo se je celo, da so bogoslovci, čuvši, da so narodnjaki v stiski, proderli iz bogoslovnice, prisukali reverende in palicami oboroženi hiteli na Markov terg bratom na pomoč. Več ko enkrat bežali so Turopoljci, to so pravi pravcati kmetje iz Turovega polja onstran Save, ki so pa vsi plemenitniki, bežali so pravimo s kervavimi glavami z Markovega terga.

Ena teh prask končala se je žalostno. Tadašnji ban — če se ne motimo Haller po imenu — ukazal je nastavljenim vojakom streljati na narodnjake. Palo jih je trinajst, vse krije skupni grob in narod jim je postavil lep spomenik — žalujočega leva. To se je zgodilo 29. jul. 1845. Z njimi pa narodnjaštvo ni bilo pokopano, temveč se je, porošeno s kervjo nedolžnih žrtev, jelo še lepše razvijati

ter se je l. 1848. razcvelo v veliko narodno akcijo. Vojaške krogle niso uničile ideje, dale so jej samo kervavi kerst, kateri — žalostna resnica je to — označuje in rekli bi tudi posvečuje vsak korak na polji narodnega razvoja. Dan 29. julija je za Zagreb velik naroden praznik.

Oburnimo se sedaj z Markovega terga proti jugu. Mimo gledališča, mimo mestne hiše, ki pa nima nič znamenitega na sebi in mimo gersko-katoliške kapele pridemo na majhen terg, na jezuvitski, kateremu na dnu stoji s čelom na terg oburnena cerkev sv. Katarine, enostavno lepa cerkev v znanem jezuvitskem zlogu. Sedaj služi vseučilišču in obema srednjima šolama. Še nekoliko korakov in prišli smo na južni rob gornjemestnega griča, na tako imenovano južno, ali kakor se od nekoliko let sem zove, na Strossmayerjevo šetališče. Brez dvombe je to najlepši prostor zagrebskega mesta, pravi „belvedere“. Kakor bi trenil, odpre se ti prekrasen razgled na jug, vzhod in zapad. Pred teboj se je razgernila ravna Posavina, izgublajoča se neomejena v sinje obzorje, na zapad zapirajo pogled gore samoborske, dalje Plešivica in venec nižjega berdovja iznikujočega proti Kolpi. Dalje na jugu posadil se je širokopleči bajni Klek in za njim blišči se ti v jasnem zraku primorska Belasica. V podnožji razprosterlo se je dolnje mesto z mnogimi verti, za njimi versté se travnik, polje, log, a posred njih vije se Sava, kakor nit sreberna.

To šetališče opasuje versta večih hiš, ki se s tega vzvišenega mesta svetijo daleč v ravnino. Na vzhodnem oglu vzbočilo se je vseučilišče, na zapadnem velika realka z razmerno lepim čelom, v sredi med obema pa stoji ostanek nekdanje kraljeve palače, stolp, v katerem

sedaj stanuje požarni stražnik. Vseučiliščno poslopje je le zgrada za silo in je bilo pred štirimi leti prizidano gimnaziji, v kateri je tudi poprejšnja pravoslavna akademija imela svoje prostore.

Zagrebsko vseučilišče je še mlado in se še ne sme primerjati drugim starišim zavodom iste verste. Da ni vse tako, kakor bi moralo biti, ni čudo pri zavodu, katerega si je mali ne bogati hervaški narod tako rekoč svojimi žulji sam ustvaril. Vsak začetek je težak, a tu je bil še posebno. S časom bo vse bolje, se posebno kedar se dežela politično okrepi. Zdaj se vseučilišču delajo zapreke celó od take strani, od katere bi se bil človek najmanj nadejal. Da „braća“ Serbi na strani stoječ nekako hladno gledajo na ta zavod, temu se nikedó ne bode čudil, kedor le poveršno pozna napetost vladajočo med rojenima bratoma; ali da mu celo „bruder“ graničar herbet obrača, to je vendar od sile. No vé se, čegavo maslo je to. Čim popuhne od zgoraj drugi veter, razperšé se hipoma ti oblaki.

Na vseučilišču bilo je drugo poluleetje 1878. vpisanih 274 rednih poslušalcev in sicer 212 pravnikov, 40 učiteljskih kandidatov in 22 bogoslovcev. To število samo ob sebi ni premajhno, celó nekatera nemška vseučilišča zaostajajo gledé na to. Samo število filozofov zdi se nam majhno in ker se mora vzeti, da so jezikoslovci in zgodovinarji v veliki večini, jih za ostale stroke ne more biti dosti več nego je dotičnih profesorjev. Ta nedostatek odpravil se bode še le takrat, ko mladi možje, na tem vseučilišču usposobljeni za učiteljstvo, ne bodo omejeni samo na hervaško-slavonske gimnazije in realke. Na novem vseučilišču promovirani so do konca l. 1878. štirje

doktorji prava in dva doktorja bogoslovja, a modroslovja menda nobeden.

Govoreč o vseučilišču ne moremo zamolčati neke zlodejne prikazni, katera kakor kužen rak razjeda zdrav organizem; prikazni, ki mora vsacega rodoljuba globoko žalostiti. To je nesloga, razpor in razdraženost med poslušalci. To strančarstvo vzkipelo je že do meržnje, do strasti. To je zlo, veliko zlo. Kaj si moramo misliti o mladeničih, ki na dan instalacije novega rektorja pri dijaskem komersu v pričó tega rektorja in mnogih drugih profesorjev s krikom in vikom zadušé zdravico napito največemu hervaškemu rodoljubu, najiskrenejšemu prijatelju in dobotniku hervaške mladine, utemeljitelju jugoslovanskega vseučilišča, ter naposled svojim rogorbstvom preženó s komersa rektorja, profesorje in vse kolege, katerim razum, serce in poštenje vелеva, da se pri taki priliki hvaležno spominjajo prvega sina domovine. Gospoda, to je divjastvo! In mož, ki je v mlada serca ta nauk zasejal, je — Starčević, o katerem velja izrek: Les extrêmes se touchent. Velik idealist v politiki, največi cinik v življenji. Da je po njegovem, on bi v politiki napravil „tabula rasa“. On se stavi na temelj pragmatske sankcije, vsega kar se je pozneje godilo, ne priznava; zanj je vse nezakonito. Zanj med Avstrijo in Hervaško ni družega edinstva nego kraljeva oseba. Deželni zbor hervaški mu ni družega, nego skupščina osmih županij. On ne priznava nobenemu človeku kacih zaslug za rod in dom. Ako kedó res misli, da je kaj storil, bila je to njegova prokleta dolžnost. Pa ko bi njegovi učenci že šli za ideali svojega proroka, naj bi jim bilo. Idealizem pristoji mladini. Ali žalibog! zagledali so

se samo v njegov cinizem, v tem se z njim natecajo. A najžalostnejše pri vsem tem je pa to, da — ako neka znamenja ne lažejo — je ta kuga tudi že zalezla med profesorje. Kako bi drugače bilo mogoče, da bi mlad vseučilišni profesor kot zastopnik naroda v deželnem zboru svojemu starišemu, v vsakem obziru odličnemu kolegi zabrusil v obraz pljusko rekoč: „Zaradi te besede dal bi vam iz hervaščine tretji red“, in sicer brez pravega povoda. Lahko je torej umeti, da to „starčevičevstvo“ kakor neka mora leži na vseučilišči in morebiti se ne motimo preveč, ako rečemo, da je razen družih ovir tudi ta mora nekoliko kriva, da se na vseučilišči literarno življenje noče prav razviti. Razen govorov odstopajočih in nastopajočih rektorjev malo kaj dobimo na oči. Ta opazka velja soseбно glede na pravoslovno fakulto.

Tik vseučilišča, tako rekoč pod eno streho z njim, je gimnazija. Ta zavod se je zadnja leta jako povzdignil in je morebiti prvi te verste v preklitavskih deželah. Leta 1878. imela je više od 600 ukaželjnih mladih Hervatov pod svojim okriljem. Gotovo lepo stevilo.

Razen Strossmayerjevega šetališča ima gornje mesto na severni strani še eno manjše in sicer Vrazovo, ki se pa jako slabo pohaja. Največ služi otrokom v igrališče in pericam za razobešanje perila.

Gornjega mesta ne smemo zapustiti, da ne bi pogledali deželnega muzeja, ki je sicer nekoliko skrit v Demetrovi ulici na severo-zapadni strani. Kakor sploh vse, kar je lepega in plemenitega, ima tudi muzej svoj začetek v dobi narodnega probujenja, za ilirizma. Pervi čas storilo se je dosti, pozneje je pa dolgo let muzej le životaril. Ni imel ne potrebnih prostorov, ne človeka, ki bi ga bil hotel in znal urediti. Zapusčal se je vse bolj in bolj; pravijo, da se je celo raznašalo, kar se je bilo preje nabralo. Nobena vlada se zanj ni dosti brigala. Še le jugoslovanska akademija rešila ga je tega pogubnega mertvila prevzemši neko nadzorstvo nad njim. Ta zavod nastanjen je sedaj v svoji hiši, kjer ima lepe primerne prostore, ki bodo pa tudi menda kmalu premajhni. Razdeljen je na tri oddelke, na arheološki, mineraloški in zoološki. Posebno bogat in lepo urejen je arheološki oddelek stoječ pod vodstvom znanega strokovnjaka, akademika Šime Ljubiča. Tudi za obertniški oddelek storjen je prvi korak sè zbirko ročnih ženskih del, kakor jih izdelujejo ženske priprostega naroda. V novejšem času so ta dela zbudila pozornost vsega sveta ter so na vseh razstavah bila odlikovana zaradi krasnih barv in še lepšega zloga. Kako bi se še le razvila ta domača obertnost, ko bi hotela vlada v ta namen ustrojiti nekoliko strokovnih šol!

I z B o s n e.

II.

Suzana (s tujcem). Bojim se, da bi ne bili gospa hudi.

Tujec. Ali tu zunaj me vendar ne boste puščali. To bi bilo neusmiljeno. Dajte, da si malo oterple ude ogrejem. Nič se ne bojte, huda ne bo vaša gospa; kedor pride s takimi novicami, kakoršne imam jaz o njenem možu, smé že zahtevati, da se dobro sprejme. Pri svoji materi je torej gospa?

Suzana. Kakor sem vam rekla.

Tujec. Ali pa tudi veste, da je res? Ženam ni vsega verjeti.

Suzana (zase). Ta človek me hoče izpraševati, kakor se vidi. (Glasno.) Jaz nimam pravice ne dolžnosti, da bi hodila gledat za svojo gospo, kam gre.

Tujec. Kako je pa zdaj življenje pri vas, ko ni gospoda doma? Malo tiho bo, ne?

Suzana. Kakor po navadi, vpitja ni pri nas nikoli; kaj menite, da naj zdaj samo šepetamo in po perstih stopamo, kakor kader otrok spi?

Tujec. Tega ravno ne mislim; vprašati sem hotel, kako živi gospa, ali jo hodijo kaj ljudje obiskat, ali so kake veselice v hiši . . .

Suzana. Vse to vam bo gospa sama najbolje povedala; jaz se ne utegnem z vami pogovarjati. Oprostite, gospod! (Odide.)

Tujec. Nikoli bi ne bil mislil, da je to dekle tako prebrisano; nič ni izpraviti iz nje. Ali vsaj to je dobro, da me ženska ni spoznala. Saj bi pa bilo tudi težko. (Ogleduje se v zrcalu.) Dobro sem se našemil: ti sivkasti lasje, in pa ta brada, da bi mi le ne odpala! Samo to je sitno, da mora človek vedno svoj glas pačiti in paziti, da ne zavije kedaj v navadnega. — —

Ali je pa tudi prav, da se tako pačim? da igram komedijo sè svojo ženo? Serce mi pravi, da ne; da naj kar sè sebe veržem vso to navlako, da naj skočim ter jo objamem, kader pride. Todà, ker sem že začel — saj terpi to samo malo časa, in tem večje bode potem veselje! —

O ti nesrečna ljubosumnost! Kogar dobiš ti v svojo oblast, igraš se z njim, siliš ga, da se vede nespodobno, nemoško! Ali kaj pravim ljubosumnost. O Edvin, Edvin, meni se zdi, da je to samo preširnost, predobro se ti godi; ti nisi vreden take žene! Pusti, naj te dražijo tvoji tovariši, naj govore, kar hočejo; naj terdijo, da ni zvestobe na svetu. Zavidni so ti, pusti jih in veséli se na tihem svoje sreče! O Dora, Dora, kako hrepenim po tebi! Kako mi je mogla samo misel priti, da bi te žalil, če tudi le za malo časa! Še je čas. (Začujejo se koraki; Dora govori sè Suzano.) Prepozno!

Dora (vstopi). Dobro došli, gospod! Prišli ste torej iz Bosne, z novicami, s poročili od mojega moža! Videli ste ga, govorili ste z njim; oj prosim vas, govorite, povejte mi vse kar veste. Kako se mu godi? ali je zdrav, vesel? govorite! — — Kaj molčite, kaj vpirate v tla oči? O moj Bog, moj Bog! kaj bodem slišala, sirota! Ali je ranjen, bolan? bodite usmiljeni, govorite, vaše molčanje mi je smert!

Tujec. Gospá! Hudó mi je, ali kaj hočem . . .

Dora. Kako me strašite!

Tujec. Edvin je živ!

Dora. O hvala vam, ljubi mož, da ste mi to povedali; zdaj vsaj lahko upam.

Tujec. O, ne tolažite se prehitro. Živ je res, ali morebiti bi bilo bolje, da bi ne bil!

Dora. Edvin je vjet!

Tujec. Ne!

Dora. Ranjen?

Tujec. V zadnjem boji; boril se je hrabro.

Dora. Hudo?

Tujec. Dolgo časa je bil med življenjem in smertjo; zdaj ni več nevarnosti.

Dora. O tedaj je vse dobro!

Tujec. Ne veselite se prezgodaj! Vzemite to pismo in berite.

Dora. O dajte, dajte hitro! (Bere.)

Tujec (záse.) Zdaj naj gre stvar do konca!

Dora. — — Obé nogi!

Tujec. Obé!

Dora. Ubošček! Koliko si prestal, in jaz sem bivala daleč od tebe! Zdaj ni več nevarnosti, pravite?

Tujec. Nič ga več ne boli; vse zacementirano.

Dora. O ubogi moj Edvin! Zdaj me bodeš še le prav potreboval, vodila te bom, nosila te bom, podpora ti bom; tolažba in veselje. Nič družega ne boš imel po sedaj na svetu, jaz edina ti bodem vse. — —

Todá kaj besedujem, ti pa bivaš sam, zapuščen, daleč od mene! Kaj čakam? Še nocoj se odpeljem k tebi, ubogi, sladki moj Edvin!

Tujec. Čudim se vam, gospa; z velikim junaštvom prenašate svojo in vašega moža nesrečo; vsaka bi ne takó. Ali meni se zdi, da niste vsega dobro premislili in prevdarili, gospá. Radoveden sem, ali boste čez leto dni še tako mislili, ali če že ne mislili, vsaj govo-

rili. Da bi le vaša plemenitost prehitro ne izpuhtela!

Dora. Gospod! kako čudno govorite!

Tujec. Pomislite: tako mlada, tako lepa, tako cvetoča, tako živa žena, pa takega moža poleg sebe, z lesenimi nogami!

Dora. Gospod, ali ste vi prijatelj mojega moža?

Tujec. Rad ga imam kakor samega sebe.

Dora. Vi ne čislate posebno ženskega spola.

Tujec. Kakor je katera vredna.

Dora. Žalostne izkušnje?

Tujec. Sam sem še le malo izkusil; ali govori se tako; možje, modri možje, ki poznajo življenje, ostro sodijo o ženstvu. Ženska nestanovitnost je v pregovoru, kakor aprilova.

Dora. Gotovo so tudi take na svetu, kakor vi pravite; ali krivično bi bilo vse enako soditi.

Tujec. Vi torej, gospa, imate veliko zaupanje váse; ali ženska je slaba stvar. Jaz menim, da vsaka pade, samo da pravi pride.

Dora. Gospod!

Tujec. Vi nimate še pravice govoriti o svoji stanovitnosti, dokler niste še imeli prilike, da bi se pokazala. V ognji se pokaže zlato, ženska v izkušnjavi. Bog vas varuj izkušnjave, lepa gospa!

Dora. Gospod! Ako bi mi ne bili prinesli pisma od mojega moža, ne bi verjela, da vas je on k meni poslal, tako čudno se vedete sè svojega prijatelja ženo.

Tujec. Ne hudujte se, ljubeznjiva gospa!

Dora. V hudi zadregi sem: z ene strani vam moram biti hvaležna, da ste mi prinesli poročilo od mojega moža; a sami

ste krivi, da sem vam tako težko hvalježna, ker se vedete in govorite tako čudno. Prosim vas torej gospod.

Tujec. Hočete me, gospa, z lepa iz sobe vreči, kaj?

Dora. Nerada, ali prositi vas moram, da izpremenite svoj govor, ali pa me zapustite.

Tujec (poredno). Zdaj pa san ne vem, kako bo. Tega pa vendar ne, da bi bila stava izgubljena!

Dora. Stava?

Tujec. Stavil sem z nekim tovarišem, ki vas pozna, da vas še nocoj objamem in poljubim, in vi se ne bodete branili.

Dora. Gospod! To je nesramno! Pri tej priči iz sobe!

Tujec. Vesel sem, da sem tukaj; ne ganem se od tod; jaz imam pravico tukaj biti.

Dora. To je — — —! Metati se z vami ne morem, ker sem ženska. Ako se vi ne poberete, umaknem se jaz. Suzana! (Otide v drugo sobo.)

Tujec. Le pojte, skoraj mi sami nazaj pritečete, ko vas zakličem. (Verže se sebe tujo opravo, stopi pred zercalo, pogladi si lasé itd. potem v navadnem glasu.) Dora, Dorka!

Dora. (Pogleda skozi vrata.) Kaj je to? (Knjemu plane ter se ga oklene.) Edvin, moj Edvin! (Čez nekaj časa ga sune od sebe.) Beži, gerdin! ne maram te! Tako gerdó se norčuješ se svojo ženo!

Edvin (poklekne pred njo). Odpusti, Dora, sladka ženka moja! Nikoli več!

Dora. Vreden nisi, ali kaj hočem? Slaba ženska sem nestanovitna, res, kakor zdaj vidim. Ravnokar sem bila zares prav jezna nate, veš!

Edvin. Prizadeti si hočem, da za-

služim tvoje odpuščenje. Zdaj sédi sem k meni! (Sedeta na zofo.)

Dora. Kaj ti je vdihnilo to nesrečno misel?

Edvin. Vojaško življenje — veseli, preširni tovariši — hladne noči pri ognji pod milim nebom — pogovori, šale — vsak izkuša kar more, da kratkočasi sebe in svoje tovariše — govori se o ženskah — vsak se rad malo pohvali — pol resnice, pol laži — zabavlja se ženskemu spolu — jaz ga zagovarjam — dražijo me in pikajo, da sem zaljubljen, zateleban, da so vse enake — da se lahko sam prepričam, naj poskusim itd. Kaj bi ti vse pravil! Meni je šlo to po glavi. Sklenil sem res, da se hočem prepričati, kako se boš vedla, ko boš slišala, da sem umerl. To sem ti hotel namreč najprej poročiti, potlej se mi je pa vendar malo prehudo zdelo.

Dora. To je bilo še lepše! Tako igrati se z najsvetejšimi čuti! „Vous êtes un monstre, monsieur!“

Edvin. Pomisli, draga, da sem storil vse to iz preobile ljubezni. Naloži mi pokoro, kakoršno hočeš.

Dora. O tem se moram še posvetovati z materjo. Za zdaj naj bo — Vesela sem, da te imam.

Edvin. Torej me imaš res tako rada, kakor si mi kazala?

Dora. Ne spominjaj me!

Edvin. Vesela si pa vendar, da sem se vernil s celimi udi, kaj? Pomisli, kako bi bilo, ko bi tako le s teboj po ulicah storkljal z lesenimi nogami: cok, cok!

Dora. Tiho; porednež! — Suzana, večerjo!

B. M.

Zakaj in v katerih mejah se Slovani lahko učé tujih jezikov ?

(Dalje.)

Zivi govor celo zameta take polajšave z glasniki, ne da bi po njih hrepenel. Govorni organi postanejo zavoljo takih tihniških zadrug že za mladega tako krepki, da jim je vsaka polajšava zoperna. Ako je pa vendar najti v narodu tudi takih polajšav, nastanejo, rekel bi, kljub polajšav bolj iz nedoslednosti nego pravilnosti. Taka prikazen je v neki meri splošna tudi pri drugih narodih, in je naravna, ker jezik želi z najmanjšimi pripomočki doseči svoj namen. Veče število samoglasnic pobere več časa; v času razvoja si tedaj jezik prizadeva po zakonu hitre izveršbe izpahnuti toliko življev, tedaj tudi toliko samoglasnic, kolikor jih lahko izostane brez škode za porazumljenje.

V tihniških skupinah iščemo tedaj veliki del one zmožnosti, s katero Slovan pri učenju tujščine premaguje razmeroma laže dotične težave nego sorodni narodi. Natančna preiskava žive slovanščine mora tudi poterjati naše načelno mnenje. Zato bomo imeli priliko še naglašati to stran.

Orodja za razne stopinje toplote in vremena kažejo današnji dan svojo občutnost tam, kjer sami še ne moremo čutiti razlike zavoljo premajhene izpremembe. S tem pa ni rečeno, da ne delujejo na naš život tudi take še tako majhene razlike v določnih izpremembah. To velja za vse moči v organizmih. Fiziološki moč je občutna in deluje že tam, kamor mi ne vidimo jasno. Če tudi ne rodi vidnih sadov, rodovitna in občutna je vendar.

Taka moč se kaže tudi v govornih organih. Ne le že slišane enakosti ali vidne in razločne podobnosti glasov delujejo na to moč, ampak tudi bližave in deli glasov, katerih ne moremo sami raztelesiti ali tako rekoč postaviti posamezne na golo.

Po takem že slišani domači glasovi segajo sè svojim uplivom čez meje vsakega naštevanja enakih ali sorodnih glasov v tujih jezikih. Ta resnica je imenitna in edino sposobna razlagati vsestransko moč domačih glasov za sposobna sprejemanja in izgovarjanje raznoverstnih glasov vsakotere tujščine.

Da pojasnimo s poveršnim vzgledom tako dejanstvenost, vzemimo, da je Slovan že slišal in izgovarjal domačo sestavo tihnic „kr“. Sè spretnostjo za tako skupino utegne Slovan v tujem jeziku premagati ne samo tihniško družbo — za kar zmage treba ni, in kar je samo umevno — ampak tudi vso sosesko in tudi daljno sorodnost take skupine. Potem mu v tujih jezikih ne prizadevajo nobenih zaprek družbe, kakoršne so: *gr*, češki ali naš *hr*, *kl*, *gl*, *hl* itd., tudi ko bi enakih skupin doma ne bilo.

Slovansko gerlo se sposoblja za tuje vsakoverstne tihniške gruče zlasti zavoljo bogastva terdih in mehkih, večih in manjih takih zadrug. Ako bi tukaj Laha in Nemca primerjali, rekli bi, da je Slovan tudi za ta del v sredi med obema. Vsak Slovan ima doma na izbiro glasov za tega in onega, in sicer v taki meri, da kaže v govoru za razne namene bolj terde ali pa bolj

mehko zbrane soseske tihnic, pa tudi samoglasnic. To je tudi vzrok misli, katera Slovanom pripisuje sposobnost za krepke govore in mehkoglasno petje.

Tukaj iščejo lahko tudi oni pojasnila, ki slišijo, če tudi nekoliko pretirano izraženo resnico, da „Kranjica“, pa tudi druga Slovanka, ne zna več materinščine, ako prebiva že čez stirinajst dni od doma v tujem mestu.

Tudi naši vojaki in gorjanci, ki hodijo križem sveta, ne vedó, zakaj nosijo seboj zmožnost za tuje glasove. V resnici ni naš neomikani kmet v tem obziru nič na slabšem od domačega izšolanca. Fizijologična gibčnost domačega gerla sè svojimi zakoni ne zanemarja tudi onega, katerega je že tako druga osoda zanemarila.

Ravno prikazen, ki sposablja neizšolanega siromaka, kakor slovanskega učenjaka, izpričuje vednostno veljavo te strani. Nalašč nismo poštevali umetnega učenja. Kar velja za breznačertno prisvajanje glasov, kaže toliko očitniše svojo moč pri metodičnem učenju.

Mnenje torej, da je Slovan sposoben za tuje glasove, preobrača se vsaj na to ostro določeno stran v neopoveržno naravoznanstveno resnico.

Ako smo prej našli z ometanjem drugih razlogov in sè skušnjo strogo znanstvene veljave splošni vzrok v slovanskem jeziku mnogokrat že povdarjeni sposobnosti, nam je zdaj jasen imenitni del posebnih, posameznih in naravnostnih vzrokov, ki Slovana sposablja za lahko izgovarjanje v tujih jezikih. Ob

enem je razvidno, kako prednost pred tuji tudi tukaj prestane in mora prestat, kjer izgine popolna sorodnost čistih ali v tihnice vkovanih glasov. Domači jezik kaže po vsem daljavo in mejo svoje moči in gibčnosti za tujsčino na pojasnjeno stran.

Glede na izgovarjanje besed nam ni treba nič pristavljati, ker smo pojasnili njih pervine, in ker iz več, kakor iz zlogov, tudi besede niso sestavljene.

III.

Za izgovarjanjem nam je poštovati duševne moči, s katerimi si prisvajamo tuje jezike.

Glavni zakon pri sprejemanju naukov nas vodi na podlogi znanih nagledov, pojmov in misli do drugih duševnih sadov. Tak zakon mora pokazati svojo moč pri učenju jezikov. Za naš namen imamo Slovana pred seboj, kateremu je materin jezik bistveno znan.

Vse je tedaj na tem, kako je Slovanu mogoče s pomočjo domačega jezika prilastiti si tujega. Splošna polajšba za učenca vsakega jezika je ta, da se uči tujsčine na že pridobljeni podlogi materinščine. Na to stran nima za naš primer noben narod prednosti pred drugim.

Rekli smo pa tudi o začetku, da kedor se uči jezikov, se ne peča s tako absolutno novimi predmeti, kakor učenec n. pr. mérstva ali zgodovine, ampak samo z neko versto znamenj in njihovih zvez že znanih pojmov in misli. Podloga za pojme in njih stavbe je že pridobljena.

(Dalje in konec prih.)

Francé Podgornik.

Slovenski glasnik.

DVANAJSTA PODOBA.

Dvanajsta in zadnja podoba Zvonova nam predočuje konečni prizor iz Preširnovе pesmi: „Kerst pri Savici“.

„Molčé v to prošnujo Čertomir dovoli,
Z duhovnim bliža slapu se Savice;
Molitve svete mašnik, on z njim moli,
V imeni kersti ga sveté Trojice.
So na kolenih, kar jih je okoli,
Se od veselja svét' obraz device,
Ki je bilà podpora vere krive,
Je opravljala službo bog'nje Žive“.

— Stefan Mitrov Ljubiša. Na Dunaji je umrl 23. novembra slavni serbski pisatelj St. M. Ljubiša in je pokopan na Marksovem pokopališču, kjer počivajo za Slovanstvo mnogozaslužni možje: Kopitar, Vuk Stefanovič Karadžić in Kollar. — Ljubiša se je porodil v Budvi 1824. Ko je bila 1859. vojska med Avstrijo in Italijo, ustrojil je Ljubiša v svojem rojstvenem kraju „narodno stražo“, katera je nadzorovala bokeško primorje. Ta narodna straža se je tudi l. 1866. udeležila boja in znano je, da je njen poveljnik St. Ljubiša izpodbujal svoje rojake: „Prodaj aljino a kupi nož“. L. 1861. je bil izvoljen za poslanca na dalmat. dež. zboru; a dež. zbor ga je izvolil za državnega poslanca. Za Boko kotorsko si je pridobil Ljubiša mnogo zaslug; njegova zasluga je, da se je uvel v dalmat. urade narodni jezik. — Na slovstvenem polju je Ljubiša začel delovati leta 1862. obelodanivši nekatere prevode v „Narodnem listu“. V dobrovniškem „Zabavniku“ je prišla na svetlo povest: „Lažni car Šćepan mali“, in „Kanjoš Macedonovič“, „Prodaja patriare Brkiča“, „Kragja i prekragja zvona“; v listu: „Otađzbini“, je izšel: „Prokleti kam“, v Dalmatinskem Koledaru: „Skočidjevojka“, v „Orlu“: „Gorde“, ili kako Crnogorka ljubi. V „Srpski Zori“ na

Dunaji so izhajala „Pričanja Vuka Dojčevića“, katera so začela izhajati v ruskem prevodu v časopisu „Slavjanskij Mir“. To so najbolj imenitna dela St. M. Ljubiše. Spisi so mu polni zdravega narodnega humorja, jezik čist in tako lep, da je v tem oziru Ljubiša prekosil vse svoje verstnike. Z njegovo smertjo je izgubilo serbsko slovstvo svojega najodličnejšega pisatelja.

— „Hrvatsko arkeologično društvo“. „Društvo za povjestnicu i starine Jugoslavena“, ki je imelo svoje središče v Zagrebu, je delovalo na svojem polju dvajset let. Ker je „Jugosl. akademiji“ tudi namen gojiti zgodovino in preiskavati stare spomenike, izgubljal je omenjeno društvo svoje delavce od dne do dne, tako da je letos moralo ustaviti svoje brezuspešno delovanje. Vendar da društvo ne bi kar tako izginilo, preuredilo in preustanovilo se je isto letos v: „Hrvatsko arkeolog. društvo“. Novo društvo se bode pečalo samo z arheologijo. Gojitelji hervaškega starinoslovja vedó, kako propadajo po Hervaškem stari spomeniki ponajveč zbog nevednosti, ker jih ljudstvo ne vé ceniti. Tujci jih kupujejo in odnašajo. Da bi se torej to, kar je še kje preostalo, otelo poginu, je namen novemu društvu, kateremu je sedaj predsednik znani pesnik in zgodovinar Ivan Kukuljevič Sakeinski. Društvo bode tudi izdajalo list: „Viestnik“. Urednik mu bode S. Ljubič.

— Gospodinu S. Novakoviču a V. Jagiču odgovara Armin Pavič. Zagreb. Tisek D. Albrechta. Str. 32. 1878. To je odgovor na Novakovičevo razpravo: „Srpske narodne pesme o boju na Kosovu 1389.“, katera je prišla na svetlo v Jagičevem listu: „Archiv für slavische Philologie“. Novakovičeva razprava izide letos v serbskem jeziku v knjigi „Godišnjici“, ki jih izdaje v Belem gradu „Čipičeva zadužbina“.

Temu listu je priložena dvanajsta podoba: „Kerst pri Savici“.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2-50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrengasse 74.

Izdaje in ureduje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in P. Horn.

Janez Šubic risal.

KERST PRI SAVICI.

Angerer.